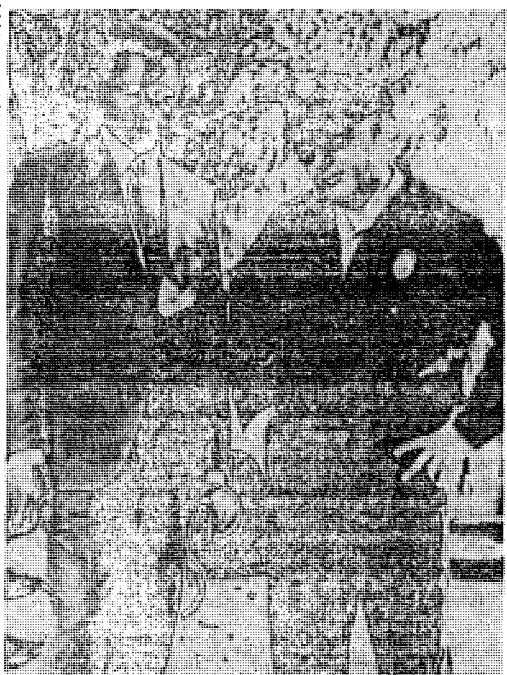

Ο Σίντνεϋ Πουατιέ και ο Ρόντ Στάιγκερ, σε μία σκηνή του φιλμ «Η ιστορία ενός εγκλήματος», που σάρωσε τα Όσκαρ την χρονιά του

Ενας άξιος δημιουργός

Νόρμαν Τζιούισον,

ο σκηνοθέτης

μέ τ'α πολλά Όσκαρ

Μιλώντας για τα φιλμ και τα φιλμ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Στά 22 χρόνια της καριέρας του έχει γυρίσει περίπου ίσον αριθμό ταινιών, είτε σαν σκηνοθέτης, είτε σαν παραγωγός ή και σαν τ'α δύο. Έχει 30 υποψηφιότητες για βραβεία Όσκαρ, κέρδισε εννιά και πολλές άλλες διεθνείς διακρίσεις. Αυτός είναι ο Νόρμαν Τζιούισον, που οπούοσσε στον Καναδά και άρχισε την καριέρα του στο Λονδίνο σαν ήθοποιος και συγγραφέας.

Μέ τις κόμρες πρωτοσκηνοθέτη στη Νέα Υόρκη, στην τηλεόραση του CBS, όπου γύρισε ταινίες με την Τζούντι Γκάρλαντ, τον Μπελαφόντε και τον Ντάνι Καλν. Ήταν τ'ο τέλος της δεκαετίας του 1950 και ή άρχη της επομένης. Πρώτο του κινηματογραφικό φιλμ ήταν τ'ο «Ζαρντάνα κιά καυγάς», με τόν Τόνι Κέρτις, ενώ πιά πρόσφατα του «Η ιστορία του στρατώτη». Επόμενο φιλμ ο Τζιούισον δά είναι «Η Αγνή του Θεού» με την Τζέιν Φόντα και την Άνν Μπράνκοφ, που θα έτοιμασε τόν άλλο μήνα. Για άργότερα σχεδιάζει να γυρίσει τήν ταινία «Ο άνθρωπος που έκανε θαύματα» με βάση τού μυθιστόρημα του Γουέλς.

Μιλώντας για τίς επιδόσεις που δέχθηκε, ο Νόρμαν Τζιούισον, αναφέρει τήν νεορεαλιστική σχολή τών Ιταλών, τόν Μάκ Σέννεν και τόν Γουέστον Γουάιλερ, τόν Φρέντ Τζέινερ, τόν Ινγκμαρ Μπεργκμαν. Κι ακόμη τού άρεσαν

Παραστάσεις σε πέντε γλώσσες

Τό γιουγκοσλαβικό θέατρο

σε έντυπιακή ανάπτυξη

Καί μόνο μία γρήγορη ματιά στο ρεπερτόριο κάθε σημαντικού γιουγκοσλαβικού θεάτρου θά σάς δώσει μία γενική εικόνα για τ'ο πόσο πλούσια και ποικιλόμορφη είναι ή θεατρική ζωή εκεί, μ'όλο πού μένει άγνωστη γιά όλη τήν υπόλοιπη Ερώπη. Καί, θέδαια, σκέφτεται κανείς ότι δέν μπορεί παρά νά είναι ενδιαφέροντα τ'α πράγματα όταν έχεις μία χώρα πού άπαρτίζεται από έξι δημοκρατίες, πέντε βασικές γλώσσες, τρεις θρησκείες, δύο αλφάβητα και σύνορα με έπτά χώρες.

Οι διάφορες έθνικές ομάδες θεάτρου ενθαρρύνονται νά κάνουν αυτά πού πιστεύουν αυτές και έτσι αυτή τή στιγμή υπάρχουν 18 «έθνικά» θέατρα πού παίζουν στα Ιταλικά, στα αλβανικά, στα σερβοκροατικά, στα σλοβενικά, στα τουρκικά κλπ. Μάλιστα, έντελώς πρόσφατα τ'ο γιουγκοσλαβικό θέατρο Ταγγάναν παρουσίασε τόν «Οιδίποδα» στην γλώσσα τους - τήν ρομανική. Είναι δύσκολο νά πιστέψει κανείς πώς μία σχετικά καινούργια χώρα θά είχε μία τόσο εύρεία θεατρική ζωή κι αυτό άσφαλώς όφειλεται στους νόμους άποκέντρωσης πού ισχύουν.

Η γιουγκοσλαβική δραματολογία μπορεί νά πει κανείς ότι ξεκινάει στα χρόνια της Αναγέννησης όταν ο Μάριν Ντρίλιτς έγραψε στό Ντουμπρόβνικ όμορφες παραβολές γιά τούς κατοίκους του. Εμπνεασμένος από τούς σύγχρονους του Ιταλούς συγγραφείς, τ'α έργα του έξακολουθούν νά παρομένουν δημοφιλή και στην σημερινή Γιουγκοσλαβία και παίζονται συχνά στό καλοκαιρινό φεστιβάλ τού Ντουμπρόβνικ (μουσικής, χορού και θεάτρου), όπου συγκεντρώνονται θίασοι και μουσικοί από όλον τόν κόσμο και δίνουν τίς παραστάσεις τους και τίς συναυλίες τους στό ύπαιθρο, κάτω από τή σκιά τού φουρούλι της πόλης. Τό κακό είναι πώς τ'α λίγα τελευταία χρόνια ό τουρισμός άδυνε τ'ο φεστιβάλ με μία έμπορικότητα.

Οι τρεις κλασικοί

Τρεις από τούς πιο θαυασούς Γιουγκοσλαβούς συγγραφείς κατάγονται από τήν Κροατία και τήν Σλοβενία. Ο Μίροσλαβ Κρέλτζα προέχεται από έναν κόσμο πού συνθέτουν ό ρομαντισμός, ό νατουραλισμός, ό συμβολισμός και ό έξπρεσιονισμός, σε ένα νέο-μυθικό στυλ πλούσια γλωσσικά. Από τήν άλλη μεριά ο Ιβάν Κανκάρ είναι ένας συγγραφέας πού ελαιοποιεί στα κοινωνικά θέματα πού ασχολήθηκε με θέματα ήθους τών άρ-

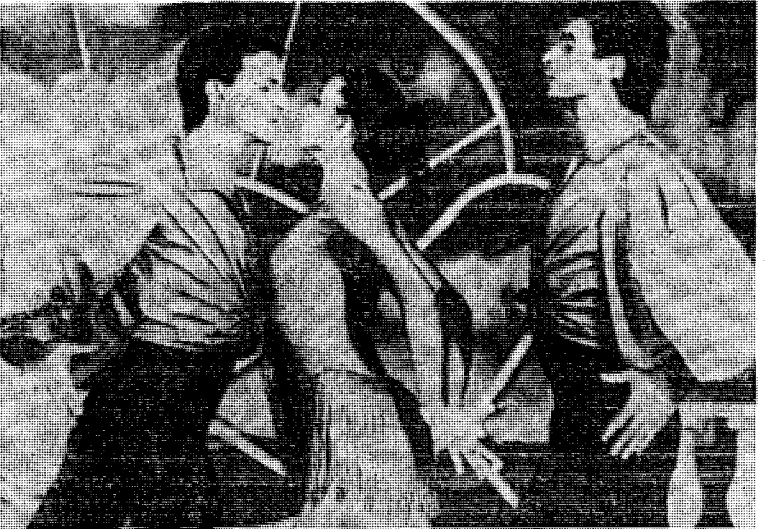
Κλασικοί και σύγχρονοι συγγραφείς της γείτονας

πού παίζεται πιο συχνά στην Σερβία. Όσο γιά τόν Νούσιτς αυτός μαιάζει νά ξεφύτρωσε κάτω από τ'ο παλτό τού Γκόγκολ, από τόν όποιο έχει και τίς μεγαλύτερες επιδόσεις. Τό πι-κρό και κωμικοτραγικό στοιχείο πού εξέφρασε στα ταρραμένα χρόνια τών άρχών τού αιώνα, έδωσε έργα πού παίζονται συνεχώς στη χώρα του.

Αξίζει τόν κόπο νά γνωρίσει κανείς τούς δραματογράφους μιάς και σήμερα ό συγγραφέας κυριαρχεί στό θέατρο. Η έποχή τού σκηνοθέτη φαίνεται νά ανήκει στό παρελθόν, μιά και οι όπτικές εκπλήξεις τών δύο περασμένων δεκαετιών εμφανίζονται πιά σποραδικά. Οι πιο σημαντικές φυσιογνωμίες πού γράφουν σήμερα θέατρα στη Γιουγκοσλαβία εί-

Τά νέα έργα

Ενα από τ'α πιο έντυπιασικά στοιχεία τής θεατρικής ζωής τής Γιουγκοσλαβίας είναι ότι όλες οι σκηνές μοιάζουν νά κυριαρχούνται από καινούργια έργα και ότι τ'α πιά δημοφιλή είναι τ'α δικά τους δράματα και όχι τ'ο εισαγόμενα. Επιτυχία σημείωσε από τ'α έένα έργα μία παιδική

Μία σκηνή από τ'ο έργο «Μπλουφ», όπου οι ηθοποιοί τ'ο γιουγκοσλαβικό θέατρο Τερπόβιτς.

Δύο μεγάλοι Γιουγκοσλαβί-οι συγγραφείς κατάγονται από τήν Κροατία και τήν Σλοβενία. Ο Μίροσλαβ Κρέλτζα προέχεται από έναν κόσμο πού συνθέτουν ό ρομαντισμός, ό νατουραλισμός, ό συμβολισμός και ό έξπρεσιονισμός, σε ένα νέο-μυθικό στυλ πλούσια γλωσσικά. Από τήν άλλη μεριά ο Ιβάν Κανκάρ είναι ένας συγγραφέας πού ελαιοποιεί στα κοινωνικά θέματα πού ασχολήθηκε με θέματα ήθους τών άρ-

νών ο Ντούσαν Κοδόσεβιτς από τ'ο Βελιγράδι και ό Σλόμπαντα Σινάνιτς από τ'ο Ζάγκρεμπ.

Εργα τους παίζονται σχεδόν σ'όλα τ'α θέατρα τής χώρας. Τ'α έργα τών δύο αυτών συγγραφέων έχουν μπόλική αίσθηση. Είναι ένδιαφέρον ότι ο Σινάνιτς με τήν πρόσφατη έπιτυχία του «Ο Κροάτης Φάουστ» μοιάζει νά άκολουθεί τ'α θέματα του Κρέλτζα του σωματισμού, τόν ένο ό Κοδόσεβιτς, με τ'α έργα «Ο βαλκανικός κατόκοπος» και «Τιμή γιά τήν

διασκευή τού έργου τού Σαίεμπρ «Τέλος καλό, όλα καλά» κι ακόμη τ'ο «Μπόυφρεντ» τής Σάντυ Γουίλσον πού παίζεται από τ'α μουσικά θέατρα Τερπόβιτς. Ακόστο, τ'ο έργο πού κάνει τή μεγαλύτερη έπιτυχία είναι τ'ο «Κοινομηρία Μπίτκα», πού έξιμνει τόν σερβικό πατριωτισμό στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Τ'ο είσιτηρία έχουν προωληθεί γιά τρεις μήνες και κάθε θράδύ τ'ο κοινό ανακαλεί τούς ήθοποιους δέκα φορές στην σκηνή.

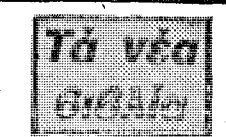
ρό τ'ο γεγονός ότι ή οικονομική κρίση φαίνεται νά πλήττει σήμερα τήν Γιουγκοσλαβία περισσότερο από άλλες χώρες, μπορεί νά έξηγηθεί κατά διάφορους τρόπους. Κατά πρώτον, γιά πολλά χρόνια οι τιμές τών είσιτηρίων κρατούνται, τεχνικά, χαμηλές κι έτσι τ'α θέατρα ήταν πολύ φτωχά γιά νά μπορούν νά κάνουν μεγάλες παραγωγές. Κατά δεύτερο λόγο, ή έπίδραση τού διεθνούς φεστιβάλ θεάτρου, τού ΒΙΤΕΦ, πού πραγματοποιείται κάθε Οκτώβριο στό Βελιγράδι, υπήρξε άνεκτική. Οι άνθρωποι πού ζουν γύρω από τ'ο θέατρο ένδοξα έστηκαν με παραστάσεις σαν τού «Ζωτανού θεάτρου», τού «Μπερλίνερ Αναμίτς» και τού «Σανγκά Τζού-κου» και οι άπατήσεις τού κοινού άνέθηκαν. (Εκδόσεις «Κέδρος»).

Νικόλα Γκόγκολ: Η εξομολόγηση του συγγραφέα

Χωρίς άμφισβησία ό πιο σημαντικός νεωτερισμός στό θέατρο τού Βελιγράδι υπήρξε ή εαφνική έλευση μιάς ομάδας νέων σχημάτων τ'ο λεγόμενα «φ - Βελιγράδι» συγκροτήματα Πιέδρα, Μαγκάτς, Σεντέντρα και Ντάρσιστε. Τό πιο πολλά από τ'ο θέατρο αυτό, πού είναι πετυχημένα, άνήκουν στην δάδν - γκέρντ. Τό θέατρο ΚΡΓΤ (από τ'α άρχικά τής λέξης «θέατρο» στα κροατικά, σερβικά, σλοβενικά και σλοβομακεδονικά) διευθύνεται από τόν Λιουμίπια Ρισιτς πού προσπάθησε πολύ γιά νά κάνει τ'ο γιουγκοσλαβικό θέατρο γνωστό στό έξωτερικό και στό 1982 πέτυχε νά πάρει ό θίασος τού τ'ο θραβείο ΟΒΙΕ γιά τ'ο καλύτερα έξνο έργο στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τ'ο τωρινό ρεπερτόριο τού περιλαμβάνει μία μη παραδοσιακή άπόδοση τής «Καρμίν Μουράνα» τού Όρπ, με πολλές χορευτικές, χορευτικές ομάδες, πλήρη άρχηστρα και όλογα.

Ενα από τ'α πιο σημαντικά θεατρικά συγκροτήματα είναι τ'ο θέατρο Αύλης τού Ντάρσιστε. Είναι ένα κη-ποθέατρο πού διευθύνεται από τόν τωρινό τωχό Πέτρ Ζέτς και κάθε καλοκαίρι παρουσιάζει ένδιαφέρον ρεπερτόριο με έργα σαν τής «Δού-λες» τού Ζενέ και τ'ο «Μάρ» - Σάντ-νιτς. Μία και άκόμη μία σειρά από Έξαήμερες Ιταλικές κωμωδίες τής Αναγέννησης πού παρουσιάζονται με έναν καινούργιο τρόπο σε μαγευ-τικό περιβάλλον.

Μία σύντομη περιγραφή τής θεατρικής ζωής σε μία δόκιμη χώρα, δέν μπορεί νά είναι πλη-ρης. Στόστο, άποτελεί παρήγορο σημείο νά βλέπει κανείς νά

Μαρία Μητσόρα: «Η περιήληψη του κόσμου»

Είναι τ'ο τρίτο βιβλίο τής νέας συγγραφέως και πείθει γιά τ'ο πεζο-γραφικό τής ταλέντο. Η Μητσόρα άγγελλεται σε πρώτο πρόσωπο τήν ιστορία μιάς νέας γυναίκας τής σύγχρονης έποχής, σε έναν κυκλώ-να συναισθηματικών σχέσεων, μιάς τού παρελθόντος πού έχει αφήσει τίς αναμνήσεις τής, μιάς άλλης με ένα νεαρό παιδί, τόν Άρη, και μία όκονα με έναν όρρωστο φίλο από τ'ο έξωτερικό, πού τόν φιλοξενεί και περνάει όλη τήν δοκιμασία τής έπι-θανάτιας όγνωσης του. Καταφύγιο τής κοπέλας πέρα από τόν έρωτα, μία τάση πρός τ'ο παρωμένο, στην δημιουργία ενός ιδεατού κόσμου με πολλά στοιχεία παλιό και νέα, δημι-οιουργημένων με έφευρετική όνομη και χιούμορ. Τ'ο βασικό αυτό πρόσω-πο τού βιβλίου κλωδώνεται όνομα-σε στην όχι ιδανική πραγματικότητα και στό «όνειρο», κάποτε καταφεύ-γει σε τρομοκρατικές ένέργειες, άνηλθώντας προφανώς μία διεξοδό πέρα από τ'ο συνθιμισμένο, αλλά μέ-νει ή αίσθηση ότι όλα κλωθογυρί-ζουν γύρω από τήν ίδια πεζή πραγ-ματικότητα. (Εκδόσεις «Κέδρος»).

Νικόλα Γκόγκολ: Η εξομολόγηση του συγγραφέα

Ενας σημαντικός τόμος πού περι-λαμβάνει έπιστολές τού Γκόγκολ, τ'ο κεμενό του «Εξομολόγηση τού συγ-γραφέα» και τ'ο άριστουργηματικό διήγημά τού «Τ'ο παλτό». Τ'α γράμ-ματα τού Ρώσου συγγραφέα άποτε-λούν ένα λαμπρό κομμάτι τών γρα-φών του, όπου φαίνεται ό μεγάλος δημιουργός με τίς κολοσσικές ιδέες πού είχε γιά τήν τέχνη και πού δέν μπόρεσε νά τίς πραγματοποιή-σει. Συμπυκνωμένος δίνεται ό έαυ-τός τού Γκόγκολ στην «Εξομολόγη-ση τού συγγραφέα», τού ανθρώπου πού έζησε με όντιφάσεις, πού κάποι-τε έκαψε ένα μέρος τού βιβλίου του «Νεκρές ψυχές», πού άσχολλήθηκε τόσο με τήν πεζογραφία, όσο και με τ'ο θέατρο (Επιδεωρητής - Παντο-ρολήματα) και πού θεωρείται ό πατέ-ρας τής ρωσικής λογοτεχνίας. Τ'ο βιβλίο μετέφρασε ή Ζωή Νάσιουζκι. (Εκδόσεις «Γκούντεμπεργκ»).

Γιάροσλαβ Χάσεκ: «Γιά τ'α πανηγύρια»

Ενας τόμος με διήγηματα τού έπι-μοιου τού στρατιώτη Σέκκι. Σε όσους όπαγουν τόν Χάσεκ (κι αυτοί δέν είναι λίγοι), δίνεται, με τ'ο βιβλίο από τ'ο μετέφρασε ό Λάμπρος Πιστινής, μία νέα εύκαιρία γνωρι-μίας και άπόλαυσης τού πηγαίου χιούμορ και τής καυστικής σάτιρας τού Τάχου συγγραφέα, πού έζησε και δημιούργησε στις άρχες τού αιώ-να. Μία συλλογή με άφωτα διήγημα-τα, πού αναπαράγει με τήν απλότητα τού λόγου, τ'ο σαριασμό και τήν έργωνία πού, πραγματικά, χωρίς νά άντιφύουν άκράτες καταστάσεις «σπόδον κοίκαλα». Ο σαριασμός πού έχειλίζει από τ'ο διηγήματα τού Χάσεκ, δέν ένει τίποτε τ'ο κοινό με

Οί άκροστές έχουν τό δικαίωμα παρέμβασης ή έρώτησης μετά τούς συνέδρους.